למטה וכו' עי' כ"מ], למטה וכו' עי' כ"מ], ב) זבחים לד:, ג) [זבחים מב:

בא וכמום מו: , ד) תמורה פא: מנחות טו:], ד) תמורה ה:, ד) [דף סא.], ו) [שייך

לעיל במשנה דף נג:ן,

תורה אור השלם

החטאת באַצְבָעוֹ וְנָתַן עַל

קָרְנֵת מִוְבַּח הָעלָה וְאֶת דָמוֹ ִישְפּרְ אֶל יְטוֹד מִוְבַּח

ָּהְלֶּלֶהְ הַבְּתֵּן מִדְּמָה 2. וְלָלֵּחְ הַבּּתַן מִדְּמָה בְּאֶצְבֶּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִוְבַּח הָעִלָה וְאֶת כָּל דְּמָה

ויקרא ד ל ויקרא בּלְ עַל קַרְנֹתְיוּ .3

י. וְּבָשֶׁ הַבְּשָׁנָה מִדָּם חַשָּׁאת הַבָּשָּׁנָה מִדָּם חַשָּׁאת עָלְיו לְדרֹתַיִּכֶם

4. וַיַּצָא אֵל הַמִּזְבַּחַ אֲשֵׁר לפָנִי יִי ְוְכַפֶּר עָלִיו וְלְקַח מִדָּם הַפָּר וּמִדָּם הַשְּׁעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּוְבַּח

הגהות הב"ח

(א) גמ' נתערבו לו כוסות

בכוסות. נ"ב אע"פ שיש היכר

לאו אדעתיה כדאי' בדף נו

ע"צ. (ב) שם הני מיני דדחייה בידים (אבל היכא דלא דחייה בידים לא) תא"מ

ונ"ב גירסת רש"י אבל האי

ייהיב מיניה לא: (ג) רש"

ד"ה נותן כו' כדתניא. נ"ב

ר"פ טרף בקלפי דף מ': (ד) ד"ה ה"ג מנין וכו' ארבע מתנות מכוס אחד

שכולן נשפכין:

ע"ב: (ג) שם הני

ויקרא טז יח

ָּלֶרָשִׁים הוא לַיִי:

ישפר אל יסוד המובח:

העלַה:

ַוְלָקַח הַבּהֵן מִדַּם וְלָקַח הַבּהֵן

ויקרא ד כה

ע א מיי׳ פ״ה מהלכות עא ב מיי שם הלכה יה: עב ג מיי שם הלכה יב: עג ד ה מיי פ"ב מהלי פסולי מוקדשין הלכה כא:

רבינו חננאל

תודה מנא לן, ת״ל על חלות לחם חמץ, כנגד חמץ הבא מצה. הנה למדנו לחמי חמץ לתודה משלמי צבור, להיוח כל חלת לחם חמץ עשרון והן . עשר חלות כמו שאמרנו. ועוד למדנו למצה שבתודה להיות עשרה עשרונות מלחמי חמץ של תודה. מלחמי חמץ של חחדה. ומקשינן מאחר שלמדנו לחמץ של תודה משתי הלחם הומן של היאך תלמוד המצה מן החמץ, [וכי] דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. ורקינן האי הימנו ודבר אחר הוא. כלומר, אותו הדבר בעצמו שלמד בהיקש משתי הלחם שהיא עשרון כל חלה, הלחם שהיא עשרון כל חלה, אין למידין ממנו למקום אחר, אבל ללמד המצה מן החמץ . שליש עשרוז לכל חלה שהז שפיר דמי. ודבר אחר הוא (חלתו) הדבר שלמד בו בהיקש. ולמאן דאמר כי האי . גוונא הוי היקש היכי גמר . ומשנינן תביאו רבויא הוא. ופירושו כי לא בהיקש לשתי הלחם הוא למד לחמץ , שבתודה. כי כל דבר הלמד שבותו זה, כי כל דבו הלכה בהיקש אין למידין ממנו כלל אפילו דבר אחר, ושני הכא דהא ריבה הכתוב על חלות לחם חמץ, ובעינן מצה כנגד חמץ, והחמץ הוא עשרה עשרונות עישרון לכל חלה, והמצה הן ל' חלות שליש עשרון לכל חלה. ונסיב לה חלמודא חריאו רירויא. ועוד דגרסינן בזבחים פרק קדשי קדשים ששחטן, כי מעשר שיני בזמן הזה אין לו היתר אפילו בירושלים, שנאמר אכירו ביויסי ב, סנאמו ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך וגו', מקיש . מעשר לבכור, מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר שני אינו נאכל אלא בפני הבית, ואוקמא רבינא בבכור שנזרק דמו קודם חורבן הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים, דמקשינן בשרו לדמו, מה דמו למזבח אף בשרו בעת שיש מזבח, ומקיש מעשר שיני לבשרו, וכי בשר הלמד בהיקש מדמו, חוזר ומלמד בהיקש למעשר שיני. אמר ליה הני מילי בקדשים מעשר שני חולין נינהו לגבי קדשים ומלמדין. הניחא למ״ד בתר למד אזלינן אלא למ״ד בתר מלמד אזלינן, בשר בכור קדשים הוא. ופריק דם ובשר חדא מלחא היא. כלומר. כל דכר אין דנין אותו למד מלמד, כך הדם שמזה בהיכל מז הדם אחר הוא, ואין דנין אתו בדין למד מלמד. ת"ר לא היה הדם מגיע אל הפרוכת, אלא היה מזה כנגד הפרוכת. א״ר אלעזר אני ראיתי הפרוכת ברומי כו'. פי' כסדרן, אחת למעלה ושבע למטה. נתערבו לו דמים בדמים. פירוש קודם

דם הפר בדם השעיר. ואוקמה

אלא אמר רבא נותן שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה בו'. דעולין אינן מבטלין זה את זה ולא דמי להא דתנן בפ' התערובות (זבחים דף עט:) הניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה דסבירא להו לרבנן דרבי אליעזר ישפכנו לאמה דיש לומר

דשאני הכא נהי דהשתא לאחר שנתן למעלה דפר הוה ליה ניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה מ"מ כיון דמעיקרא הן שוין במתנותיהן אפילו רבנן דר"א מודו הכא דיתן למעלה ורואה אני דם הפר למעלה כאילו הוא מים: בותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן. פי׳ לש״י וכן בהיכל משמע דאיירי נמי בנתערבו כוסות בכוסות קודם שנתן לפני ולפנים וקשה דהא אמרינן לקמן בפירקין יי שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום אלא יש לומר דלא איירי בלפני ולפנים אלא בהיכל:

יעירה דם הפר לתוך דם שעיר. תימה דאמרינן בפרק הקומן רבה (מנחות דף כב.) הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדם שעיר אלא מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה וכיון דעירה דם פר לתוך דם שעיר א"כ איפכא הוה ליה למימר דאע"ג דדם פר מרובה הוה לן למימר ראשון ראשון בטל כדאמר בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עג.) המערה יי"נ מחבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל אלא הכא משום דאין עולין מבטלין זה את זה וי"ל האיכא למאן דאמר התם דוקה המערה מפי לרצור דלה נפיש עמודיה אבל מפי חבית דנפיש עמודיה לא ואפילו למאן דאמר אפילו מחבית דנפיש עמודיה מ"מ היכא דמערה מדבר דנפיש עמודיה טפי מפי חבית מודה דלא אמרינן ראשון ראשון בטל והכא היה מערה

מן המזרק דנפיש עמודיה: תניא דלא כשנויין. הכי נמי הוה מלי לאיתויי ברייתא דמייתי בזבחים פרק בית שמאי (דף מב:) ובפרק הקומץ זוטא (מנחות לף מו:) ארבעים ושבע של יו"כ ועוד מייתי התם ברייתה דתניה הרבעים

ושמנה של יוה"כ דעל כרחיך סבירא להו להנך ברייתות אין מערבין לקרנות דבענין אחר לא משכחת להו והכי מוקי להו התם אלא ניחא ליה לאתויי הך ברייתא שר' יונתן בעלמו מוזכר בה השתא מסקינן דלר׳ יונתן אין מערבין ותימה דבפרק אותו ואת בנו (חולין דף עט.) אמרינן דר' יהודה מספקא ליה אי חוששין לזרע האב או לא ואם תמלא לומר דחוששין לזרע האב אם כן היינו כחנניה דהתם וחנניה ס"ל כרבי יונתן דלא בעי או לחלק כדקאמר התם וא"כ היכי קאמר ר' יהודה בפ' הקומץ רבה (מנחות דף כב.) מולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות וכו׳ דמין במינו לא בטיל והא כיון דסבירא ליה כרבי יונתן אם כן אין מערבין לקרנות ויש לומר נהי דרבי יונתן

אהרן על קרנותיו אחת בשנה (שמות ל) ולא שתים: חניא דלא כשנויין. לא דריש אחת לר' יהודה דדריש אחת קסבר מערבין אבל תימה אמאי אלא כמה דסלקא דעתך מעיקרא דר' יאשיה הוא דאמר מערבין: קסבר רבי יונתן אין מערבין נהי דלא דריש אחת מכל מקום כיון דכתיב מדם הפר ומדם השעיר נימא מערבין דאמר בפ' שתי מדות (מנסום דף 63.) דלר' יונמן דאילטריך למיכתב גבי נסכים (במדבר טו) מן הבקר או מן הלאן דלא תימא כיון דכתיב בויקרא מן הבקר ומן הלאן כמאן דכתיב יחדיו דמי ורש"י פירש התם דלאו מוי"ו קא דריש אלא מדשני קרא בדיבוריה דברישא כתיב מן הבהמה מן הבקר והדר כתיב ומן הצאן ולא כתיב ומן הבקר ומן הצאן ש"מ לערב בקר וצאן ולא נהירא דלא הוה מצי למיכתב ומן הבקר דהא בקר וצאן הוא פירוש דמן הבהמה וא"כ איצטריך למיכתב מן הבקר והשתא הוי מן הבקר ומן הצאן כמו מדם הפר ומדם השעיר ונ"ל דלא דמו דאילו כחיב הכא מדם הפר והשעיר אז הוה דמי למן הבקר ומן הצאן אבל ומדם השעיר מדם הפסיק הענין לרבי יונסן אי נמי נ"ל מדכתיב גבי בן לאן מן הכבשים או מן העזים ובבן עוף נמי כתיב מן התורים או מן בני היונה והכא לא כתיב או מן הלאן ש"מ לערבן ולהכי אילטריך בפרשת נסכים או לחלק ואו מוקמינן ומן הלאן להוליא את הנוגח וועיין מוספות מנחום לא. ד"ה הואילן:

למיתב לא מצי יהיב לא אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אדרבה אפילו למאן דאמר כום אחד עושה חבירו דחוי הני מילי דרחייה בידים (כ) אבל היכא דלא דחייה בידים לא דתניא יולמעלה הוא אומר יואת דמו ישפוך ולמטה הוא אומר יואת כל דמה ישפוך ימניין לחמאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך יכול אפילו נתן ארבע מתנות מאחת מהן ת"ל ואת דמו ישפוך יהוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה רבי אליעזר בר"ש אומר מניין לחמאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מאחד מהן שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך ולרבי אליעזר בר"ש הא כתיב ואת דמו ישפוך אמר רב אשי למעומי שירים שבצואר בהמה: עירה דם הפר לתוך דם השעיר: תנן כמאן דאמר מערבין לקרנות

השעיר שיהיו מעורבין דברי רבי יאשיה

רבי

עושה את חבירו שירים: מערבין לקרנות. מערבין דם פר בדם

שעיר כשבא ליתן מתנות קרנות מובח הפנימי: אין מערבין.

דמשמע ליה ולקח מדם הפר ומדם השעיר מכל אחד בפני עלמו:

דאמר אע"ג דלא כתיב יחדיו וכו'. דתניא (סנהדרין דף סו.) איש

איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו בלא

אמו אמו בלא אביו מנין ת"ל אביו קילל אמו קילל דברי רבי יאשיה

ר' יונתן אומר משמע שניהן כאחד ומשמע כל אחד ואחד בעלמו עד

שיפרוט לך הכתוב יחדיו. אלמא לר׳ יאשיה אי לא הדר כתיב אביו

ואמו קילל הוה אמינא רישיה דקרא שניהן כאחד משמע הכא נמי

מדם הפר ומדם השעיר שניהן כחחד משמע: דנחיב חחת. וכפר

וחוזר ונותן וחוזר ונותן שלשה פעמים מקצת דמים נתערבו לו ומקצת דמים לא נתערבו [לו] פשיטא כי יהיב מודאין יהיב מיהו הגך שירים הוו וליסוד אזלי או דילמא דחויין הוו ואזלי לאמה יאמר רב פפא אפילו למאן דאמר כום אחד עושה חבירו שירים הני מילי היכא דאי בעי למיתב מצי יהיב אבל האי דאי בעי דאיתמר רבי יאשיה ורבי יונתן יחד אמר מערבין וחד אמר אין מערבין תסתיים דר' יאשיה הוא דאמר מערבין דאמר אע"ג דלא כתיב יחדיו כמאן דכתיב יחדיו דמי אפילו תימא רבי יונתן הוא שאני הכא דכתיב 3אחת יתניא דלא כשנויין ⁴ולקח מדם הפר ומדם

אלא אמר רבא "נותז שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע לממה לשם שעיר בתערבו לו כוסות בכוסות (6) נותן

השעיר יצא בשניה ובשלישית שהרי קדם פר לשעיר וכן בהיכל: מקלח למים נחערכו. כגון שנשפך משני מזרקות לתוך מזרק שלישי ריקס ונשתייר בהס בכל אחד ואחד: פשיטא לי דכי יהיב. מתנות מודאין יהיב ממה שנשאר במזרקות: מיהו. הא מיבעיא לן הנך שנתערבו בשלישי שירים הוו כאילו לא נתערבו וליסוד מובח החילון אולי כדתנן (ובחים דף מו.) שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מובח החילון: או דילמא דחויין נינהו. הואיל ואין מתנות הראשונות ניתנו ממנו ולאמה שבעזרה המביאה את כל ליכלוך העזרה לנחל קדרון אולי: אפילו למאן דאמר. בברייתא לקמן כוס אחת וכו' כגון קיבל הדם בשתי כוסות ונתן את כל מתנות הקרנות מכוס אחת: אבל האי דיהיב מיניה. שהרי הדמים הללו שבמזרק שלישי נתקבלו בשני המזרקות שנתן מהן המתנות: דתנית. פלוגתה דכום עושה חבירו דחוי או שירים דאמרן לעיל אפילו למ״ד וכו׳: למעלה הוא אומר. בחטאת דשעיר נשיא (ויקרא ד) ואת דמו ישפוך וגו' ובשירים כתיב ולא כתיב הכא כל ולמטה בחטאת יחיד בשירים דידה כתיב כל: ה"ג מנין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומוה אחת שכולן נשפרין ליסוד ח"ל ואת כל דמה ישפוך יכול אפילו נתן ארבע מתנום מאחם מהן ת"ל ואם דמו ישפוך הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לחמה ר"ח בר"ש חמר מנין לחטאת שקיבל דמה בארבע כוסות ונתו ארבע מתנות מכום (ד) ראשון שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה

ישפוך. ת"ק סבר כום עושה את

חבירו דחוי ור"ח בר"ש סבר כוס

וקבל

ואי ראשון של שעיר היה והרי הוא

כמו שאינו כדתניא (ג) פר מעכב את

כוסות בכוסות. שאינו מכיר איזה כוס של פר ואיזה כוס של שעיר:

נוסן וחוזר ונוסן וחוזר ונוסן. בכל עבודה ועבודה נותן אחת למעלה

ושבע למטה מן האחד וחוזר ונותן מן השני וחוזר ונותן מן הראשון

דמה נפשך אם ראשון של פר היה ושני שעיר יצא בראשונה ובשניה

מוסף רש"י הובא בסוף המסכת

תום' ישנים

לדף נ"ו ע"ב לסבור דאין ברירה אפילו בתקום שיש תנאי. ועוד אומר בתקום שיש תנאי. ועוד אומר אלחנן דלא קשיא מידי ה"ר אלחנן דנח קשי דאי הוה משני הכי דאחין שחלקו תיקשי ליה דריש פרק כל הגט דקאמר החם אף אחרון נמי אינו פוסל, משמע התם דלית ליה ברירה לרבי יוחנן הע"פ שיש תנהי. מ"ש לכאן ולכאן דלא דאין ברירה. מהך שמעתא קשה לרבינו על הך דאמר רב בעירובין בפרק בכל מערבין ולו. בן דליתא למתניתין דיש ברירה מקמי [דאיו] דאין ברירה, ופריך אדרבה ליתא לדאיו מחמי מחני׳ ומשני הא לנטין נוקנה נוענהי ונושה הט שמעינן לרבי יהודה דלית ליה ברירה דתנן הלוקח כו', [וקשה] ל ליתא לדאיו לרבינו (וקאמר) מתני' דאית ליה לרבי יהודה ברירה וכן מתני' מה היא באותן הימים דמוכח מינה התם דאית ליה לרבי יהודה ברירה וכן ההיא דכל שילקטו עניים דמרובה [ב"ק סט, דבההיא דהלוקח איכא לפרושי טעמה משום בקיעת הנוד. ואומר רבינו שיש לחלק בין תולה בעלמו בין תולה באחרים

קושיא היא דהתם הוי מצי לדחויי דר' יותנן כרבנן דרבי יהודה דאיו סבירא ליה דיש ברירה [בדרבנן] אלא שמתרץ יותר בטוב. ונראה

. רבא נותז אחת למעלה ושבע ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר. נתערבו לו דמים בדמים במתנה ל) אחרונה.עד כאן

שייך לעמוד קודם. אוקמה רבא נותן אחת למטה לשם פר, וחוור ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר. נתחלפו לו כוסות דם הפר בכוסות. הקשורה בא מוק אותו לטמח לשם כך החדרות החדר לפניקות החדר לפניקות השל במסורה במסור לה פשיטא כי קא יהיב מודאן. דם השעיר, נותן וחזור ונותן ונותן וחזור ונותן, מקצת דמים נתחלפו לו ומקצת לא תחלפו לו, פשיטא כי קא יהיב מודאן מצי לאודויי מינייהו, דחויין הזו. ואמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע אדרבה אפילו למאן דאמר כוס עושה חבירו דחוי, כיון

מפליג בין חולה בעצמו לדעם אחרים. ורבינו אמר לי כי אין לשבשה כל כך (כמו) [מפני] ההיא דעירובין כי אינו כל כך טעות אם לא נגרוס לכאן ולכאן למקום שארצה אלך, וליש. וה"ר אלחטן פי דשאני הכא לפי שבשהכניס מעות דמי חטאסו בשופר לא החנה בפירוש בעצמו אם ימות ילכו לים המלח ולכך אין ברירה, אבל גבי גט החנה בפירוש אם ימות, וכן גבי כל שילקטו, ולכך יש לט לומר דיש ברירה. והא ן דמייתין בשמעמון דאיו, דליח ליה לרבי יהודה ברירה מההיא דאיו הכי מיים מחיר בלא החנה לבי יחוש דלים ליה הא חילות שבה בייחוש אים הפור בליחא לדאיו מקמי שבה וברייתא דהחלוקה יין מקמי והתנה ה"ה נמי דליח ליה היכא דחולה בדעת אחרים בלא החנה, ורבי יוחטן דלים ליה האי חילות ספור דליחא לדאיו מקמי משנה וברייתא דהחלוקה יין מקמי שתי סתמי משניות וברייתא אחת וגם ההיא דהלוקח יין יש לדחות דטעמא משום בקיעת הנוד. ע"כ לדף נ"ו ע"ב